

WERKEN AAN EEN SPIRITUALITEIT VAN DIACONIE

3. DE WERKERS VAN HET ELFDE UUR...

- Een gebed om te beginnen

Barmhartige God,
uw goedheid gaat uit naar alle mensen:
de trouwe vrienden van het begin
maar ook de werkers van het laatste uur.
Zo wonderbaar zijn uw wegen.
Help ons die boodschap te begrijpen
en ze uit te dragen naar wie ver is of dichtbij,
naar het voorbeeld van Jezus Christus,
uw Zoon en onze Heer. Amen.

- Lezing uit het evangelie

Jezus vertelde eens volgende gelijkenis:

'Met het koninkrijk der hemelen gaat het als met een landeigenaar die 's morgens heel vroeg eropuit ging om arbeiders te huren voor zijn wijngaard. Hij werd het met de arbeiders eens over een denarie per dag en stuurde hen naar zijn wijngaard. Toen hij rond het derde uur eropuit ging, zag hij nog andere mensen zonder werk op het marktplein staan. Hij zei tegen hen: "Ga ook naar mijn wijngaard, en ik zal betalen wat billijk is." En ze gingen. Rond het zesde en het negende uur ging hij weer en deed precies zo. Toen hij rond het elfde uur eropuit ging, zag hij nog andere mensen staan, en hij zei tegen hen: "Waarom staan jullie hier de hele dag zonder werk?" Ze antwoordden hem: "Omdat niemand ons gehuurd heeft." Waarop hij tegen hen zei: "Ga ook naar mijn wijngaard."

***Toen het avond was geworden, zei de eigenaar van de wijngaard tegen zijn opzichter: "Roep de arbeiders en betaal hun het loon uit, de laatsten het eerst." De arbeiders van het elfde uur kregen ieder een denarie. De eersten verwachtten toen dat ze meer zouden krijgen. Maar ook zij kregen ieder een denarie. Ze namen hem aan, maar mopperden tegen de landeigenaar: "Die laatsten daar hebben één uur gewerkt, en u stelt hen gelijk met ons die de last van de dag en de brandende hitte gedragen hebben." Maar hij gaf een van hen ten antwoord: "Vriend, ik doe je geen onrecht. We waren het toch eens geworden voor een denarie? Pak je geld maar aan, en ga. Ik wil die laatste evenveel geven als jou. Of mag ik niet met het mijne doen wat ik wil? Of ben jij jaloers omdat ik goed ben?" Zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten.'* (Matteüs 20, 1-16)**

- **Commentaar**

Door het vertellen van deze parabel laat Jezus weten wat in zijn en in Gods ogen 'gerechtigheid' is. Dit typisch bijbelse begrip graaft dieper dan het begrip 'rechtvaardigheid'. Het gaat om de hunkering naar andere verhoudingen, een andere manier van omgaan met elkaar. Gerechtigheid gedijt waar mensen elkaar ruimte geven, en waar mensen van elkaar de ruimte krijgen. Bij God is die ruimte er altijd. God is die ruimte zèlf. 'Er is genoeg voor iedereen...'; zegt het bekende liedje. Dag na dag genoeg om van te leven. Eén denarie per dag – letterlijk een 'leefloon'. Dat is toch wel het minimum waar iedereen recht op heeft! 'Zijn jullie jaloeers omdat ik goed ben..?' vraagt de landeigenaar aan de werkers van het eerste uur. Laten we inzien dat waar jaloezie, haat en wrok losgelaten worden in het persoonlijk leven én op wereldschaal, dat dààr gerechtigheid groeit. Gerechtigheid die gekleed gaat in vrede en menswaardigheid, welvaart en welzijn voor iedereen...

Het is zoals zo vaak met evangelieteksten: als we Gods boodschap confronteren met een eng menselijke logica, komen we er niet. De God van de Bijbel redeneert niet, rekent niet, stelt zich niet strategisch en economisch-voorzichtig/voorzienig op. Hij roept ons telkens weer op om vierkant te kiezen voor één duidelijke waardenschaal: de waardigheid van de minsten, veel meer, veel radicaler en consequenter dan we nu doen. Hij wil dat wij, in de mate van onze gezamenlijke mogelijkheden, ons berekenend gedrag ombuigen tot een steeds grotere solidariteit en mededeelzaamheid.

De laatsten komen altijd eerst in het Rijk Gods

Het samenlevingsmodel waar we vanuit een 'diaconale Kerk' willen voor opkomen, is geënt op deze bijbelse/evangelische visie. Een visie waarin een rechtvaardig oordeel en rechtvaardig handelen een toekomst voor allen insluit. Vanuit zo'n denken geeft de eigenaar van de wijngaard dezelfde denarie aan de werkloze dagloner die maar één uur mee aan de druivenpluk meehielp als aan de dagloner die heel de dag op post kon zijn. 'Ben je boos omdat ik goed ben?', is zijn slotvraag dan aan ons. Nee – we kunnen niet boos zijn op Iemand met zo'n klare visie en zo'n duidelijk standpunt! Ook wij vinden dat mensen hoopvol moeten kunnen opstaan uit hun positie van uitsluiting en kansarmoede, om niet werkeloos en zonder inkomen de avond af te wachten op het overvolle marktplein. Het gaat hier niet om utopieën, maar om basisrechten!

Deze parabel van de 'omgekeerde wereld' is sterk geïnspireerd door het alternatieve denken van profeten. Er moet hier en nu een andere wereld komen dan deze bestaande. Er moeten hier en nu andere normen geïnstalleerd worden dan de normen der mensen en die van godsdienstige en wereldlijke leiders. 'Verlaat de wegen die heilloos zijn. Verlaat de vormen die mensen links laten liggen of uitsluiten', zeggen de profeten op vele plaatsen in de Schrift. 'Verlaat de opvattingen die een levensstijl van zelfgenoegzaamheid legitimeren. Bekijk de mensen en de wereld vanuit andere, vanuit goddelijke ogen.' Kijken vanuit Gods ogen is ruimte maken voor iedereen, ook voor medemensen die anders zijn. Het is ook mensen integreren die onze normen niet halen...

Heel het vraagstuk van bijvoorbeeld de opvang van mensen zonder papieren zouden we zo kunnen herbekijken en herschrijven vanuit deze parabel van de werkers van het elfde uur. Worden die mensen ooit aangesproken om 'mee te werken' en onze (overvloedige) oogst tijdig binnen te helpen halen vóór de crisis komt, vóór de nacht valt over ons Avondland? En verdragen wij dat zij ten-slotte evenveel van die oogst zullen krijgen als wij? Of vinden wij het vanzelfsprekend dat enkel wie zich heel de dag in het zweet heeft gewerkt om die oogst te helpen produceren en realiseren (dat zijn wij), recht heeft op 'wat billijk is'? Mogen zij die laatst gekomen zijn ook één denarie krijgen op het eind, genoeg voor elk dag? Recht op bestaan, op het behoud van hun waardigheid en op 'mens-zijn' tout court'..?

- Enkele vragen ter bespreking in de groep

1. Hoe spreken wij over werklozen en over allen die niet kunnen of mogen werken? Willen zij niet werken, of krijgen zij gewoon geen eerlijke kans op werk?

Vinden wij zoals zovelen 'dat er toch veel bij zijn die zouden kunnen werken als ze echt willen'? Hebben wij soms ook niet de neiging om verhalen van misbruiken op te blazen of te veralgemenen, en op die manier de heksenjacht voedsel te geven? Kiezen wij ervoor om, zoals de Farizeeën, de werklozen te verdoemen tot een "onderklasse" van verdachte lieden, of tot een totale nutteloosheid en afhankelijkheid? Of nemen we het voor hen op, doorbreken we hun isolement, pleiten we voor hun ontplooiing, zelfredzaamheid, maximale deelname aan het maatschappelijk leven..?

2. Zijn wij bereid ons werk te delen met anderen?

Degenen onder ons die werk hebben, krijgen steeds meer mogelijkheden om dat werk met anderen te delen. En toch stellen onze politici en sociale partners vast dat hun beleid van arbeidsherverdeling onvoldoende lukt omdat veel werknemers niet bereid zijn tot offers. Arbeid herverdelen is inderdaad gemakkelijker gezegd dan gedaan. We kunnen ons inkomen goed gebruiken; we bevinden ons in een competitieve arbeidsmarkt, waar de prestatiedruk alsmaar toeneemt, enz. Kunnen we op een evenwichtige manier weerstaan aan die druk? Hebben we wel eens ernstig stilgestaan bij de vraag om een deel van onze job af te staan? Moeten wij als christenen daarin niet het voortouw nemen? Sommigen onder ons, vooral vrouwen, hebben de stap reeds lang gezet. Hoelang zullen de mannen nog aarzelen? Doen we tenminste de moeite te aarzelen?

3. Moeten we onze waardenschalen i.v.m. arbeid niet aanpassen? Is alleen betaalde arbeid waardevol?

Heel wat waardevol werk wordt vandaag buiten de arbeidsmarkt gepresteerd: huishoudelijk werk, vrijwilligerswerk, dagelijkse gebaren van onderlinge dienstvaardigheid en solidariteit tussen mensen. Dit werk wordt duidelijk verdrongen door de betaalde, sociaal beschermde arbeid. Zou het niet makkelijker zijn om aan arbeidsherverdeling te doen wanneer we met zijn allen meer waardering zouden opbrengen voor die andere vormen van menselijke verbondenheid? Zouden de tewerkgestelden zich niet minder vastklampen aan hun betaalde job? Zouden betaalde en niet-betaalde arbeid dan niet beiden evenwichtiger verdeeld zijn?

- **Voorbeden**

Voor de allerarmsten in Europa,
vele miljoenen,
dat hun lot zwaar moge wegen
in de vergaderingen van commissies
en parlementen.

Voor allen die zich
niet kunnen handhaven
in de grote concurrentieslag
die overal gaande is.

Wij bidden voor onszelf,
dat wij, waar mogelijk, opkomen
voor armen en achtergestelde mensen,
voor asielzoekers en mensen zonder papieren,
voor kinderen uit verre landen
die hier een beter leven zoeken.

Maak ons alert,
bedacht op meer gerechtigheid.
En dat wij waakzaam zijn
tegen politieke programma's
en overheidsbeslissingen
die de armen het leven nog moeilijker maken
en de rijken de kans geven zich te verrijken.
Wek ons geweten, scherp ons gehoor, onze ogen
voor alles wat mensen in hun waardigheid bedreigt.

Wees dichtbij en verlicht ons
als wij proberen dichtbij elkaar te zijn
in goede en kwade dagen.
Gedenk in uw erbarming
allen die bij ons horen,
geef ons elkaar te zegenen en te behoeden
en tot rust en vrede te zijn.

(Huub Oosterhuis, in 'Levende die mij ziet')

- **Slotgebed**

Barmhartige God,
iedereen is bij U welkom,
uw liefde en trouw gaan uit naar alle mensen.
God, wij danken U daarvoor en bidden:
breek ons open en stem ons af op een nieuwe samenleving
waarin mensen gerespecteerd worden om wie zij zijn,
waar wij dragers zijn van uw vrede,
uit kracht van Jezus, Messias,
die met U en de H. Geest
leeft in eeuwigheid. Amen.